

KIERRÄTYS- JA UDELLEENKÄYTTÖINVESTOINNIT - 2023

Sisällysluettelo

1. Haun tausta	2
2. Haun kohde ja laajuus	2
3. Rahoitusperiaatteet ja valintakriteerit	4
3.1. Rahoitus kierrätyksen ja uudelleenkäytön investointihankkeisiin	4
3.2. T&k-rahoitus pilotointi- ja demonstraatiohankkeisiin	6
3.3. Suomen kestävän kasvun ohjelman erityiset kriteerit	7
3.4. Ohjeita projektityypin valitsemiseen	8
3.5. Yleiset valintakriteerit	9
3.6. Muu julkinen rahoitus	10
4. Rahoituksen hakeminen	10
5. Haun aikataulu	12

LIITE I Lisätietoa DNSH-vaatimuksesta (Do No Significant Harm)

1. Haun tausta

Teollisuuden sivu- ja jätevirtojen sekä muiden keskeisten materiaalien (esim. muovit, tekstiilit, sähkö- ja elektroniikkalaitteet, rakennus- ja purkumateriaalit) uudelleenkäytön ja kierrätyksen lisäämiseen on valtava paine. Biotalous sivuvirtojen jalostusarvoa edistävillä investoinneilla tähdätään erityisesti öljypohjaisia ja muita resurssi-intensiivisiä tuotteita korvaavien kestävämpien ratkaisujen synnyttämiseen. Ympäristövaikutusten näkökulmasta uudelleenkäytön ja kierrätyksen lisääminen laskee painetta neitseellisten raaka-aineiden käyttöön, mikä hillitsee luontokatoa ja vähentää CO₂-päästöjä välillisesti.

Yleisenä tavoitteena on edistää uudelleenkäyttöön ja kierrätykseen liittyviä investointeja, jotka tukevat EU:n kiertotalouden toimintaohjelmaa, hallitusohjelmaa (ml. Kiertotalouden strateginen edistämishjelma, Muovitielkartta) sekä jätelainsäädännön uudistusta. Näin pyritään edesauttamaan kiristyvien kierrätystavoitteiden saavuttamista mm. muovipakkausten, yhdyskuntajätteen sekä rakennus- ja purkumateriaalien osalta. Tavoitteena on myös tukea kansallista biotalousstrategiaa vauhdittamalla biotalouden sivuvirtojen hyödyntämiseen liittyviä investointeja. Rohkeilla investoinneilla tavoitellaan uutta vientiliiketoimintaa ja innovaatioiden skaalaamista.

Suomen kestävä kasvun ohjelman mukaan Suomen tavoitteena on kehittyä globaalisti kärkimaaksi vety- ja kiertotalouden, korkean jalostusarvon biotuotteiden ja päästöttömien energiajärjestelmien ja muiden ilmasto- ja ympäristöratkaisujen aloilla, parantaa energiatehokkuutta sekä nopeuttaa muutosta fossiilittomaan liikenteeseen ja lämmitykseen. Keskeiset tavoitteet liittyvät vihreään siirtymään, työpaikkoihin, elinkeinorakenteen uudistamiseen, kestäväan kasvuun ja vientiin. Yhtenä vihreän siirtymän mukaisena tavoitteena on kasvattaa materiaalien, sivuvirtojen ja jätteiden uudelleenkäyttöä ja kierrätystä eri arvoketjuissa. Lisäksi investointien tavoitteena on tukea talouden uudistamista ja uudenlaista kasvua, työllisyyttä sekä yritysten vihreän siirtymän ratkaisuihin perustuvaa vientiä. Korkean teknologian ratkaisuihin panostaminen tarkoittaa Suomelle mahdollisuutta moninkertaistaa ilmastotyönsä hyötyjä, kun suomalaisen osaamisen avulla voidaan vähentää päästöjä ja tarjota kestäviä ratkaisuja ympäri maailman.

Business Finlandin rahoitushaulla vauhditetaan teollisuuden sivu- ja jätevirtojen (esim. biotalous, akkuteollisuus) sekä muiden keskeisten materiaalien (esim. muovit, tekstiilit, pakkaukset, sähkö- ja elektroniikkalaitteet, rakennus- ja purkumateriaalit) uudelleenkäyttöä ja kierrätystä. **Rahoitus kohdistetaan ensimmäisiin kaupallisiin laitosisinvestointeihin, pilotti- ja demonstraatiolaitoksiin, uuden teknologian käyttöönottoon olemassa olevissa prosesseissa sekä uudelleenkäyttöä ja kierrätystä edistäviin digitaalisiin ratkaisuihin (ei kuitenkaan verkkokaupan ja jakelukanavan investointeihin).**

Täydentävässä haussa rahoitetaan RRF (Rescue and Recovery Facility), Suomen kestävä kasvun ohjelman, tavoitteiden saavuttamiseksi välttämättömät hankkeet. Hankkeiden tulisi olla pääsääntöisesti välittömästi toteutettavissa.

2. Haun kohde ja laajuus

Haun kohderyhmänä ovat sivuvirtojen/materiaalien uudelleenkäytön ja jätevirtojen kierrätyksen teollisia investointeja tai pilotointi- ja demonstraatiolaitoksia Suomeen tekevät edelläkävijäyritykset.

Innovaatorahoituskeskus Business Finland

Date
10.5.2023

Yhteenveto haun periaatteista:

Kenelle	Mitä rahoitetaan	Rahoitus
<ul style="list-style-type: none"> Suomeen rekisteröidyille yrityksille. Yrityksellä tulee olla taloudelliset edellytykset investoinnin omarahoitusosuuden kattamiseen sekä jatkuvaan taloudelliseen liike toimintaan. Suomeen tehtäviin investointi-, pilot- tai demonstraatiohankkeisiin, jotka lisäävät sivuvirtojen/materiaalien uudelleenkäyttöä ja jätevirtojen kierrätystä nykyisen teknisen kehitystason ja/tai EU:n normit ylittävillä ratkaisulla. 	<ul style="list-style-type: none"> Tavoitteena on lisätä sivuvirtojen ja eri materiaalien uudelleenkäyttöä ja jätevirtojen kierrätystä eri arvoketjuissa Biotalouden sivuvirtojen uudelleenkäytön ja jätevirtojen kierrätyksen investointi-, pilot- tai demonstraatiohankkeisiin Muun teollisuuden sivuvirtojen/materiaalien uudelleenkäytön ja jätevirtojen kierrätyksen investointi-, pilot- tai demonstraatiohankkeisiin Rahoitus voi kohdistua: <ul style="list-style-type: none"> Kierrätyksen ja uudelleenkäytön teollisiin ratkaisuihin Ekosysteemien bio- ja kiertotaloutta parantaviin ratkaisuihin Digitaalisiin ratkaisuihin, joilla tehostetaan ja lisätään jätteiden kierrätystä (ei verkkokaupan ja jakelukanavan investointeihin) 	<ul style="list-style-type: none"> Investointiavustusta voi hakea kun rahoitettava kohde tulee hakijan kaupalliseen tuotantokäyttöön. Enimmäistukitasot: <ul style="list-style-type: none"> Pk-yritykset 45 % * Suuret yritykset, ml. Midcap, 35 %* Investointiavustus (max 15 meur/hanke) kohdentuu ensisijaisesti jäte- tai sivuvirran hyödyntämiseen ja täyttää yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen artiklan 36 ja/tai 47 sekä RRF-kriteerit Pilotointi- ja demonstraatiohankkeita voidaan rahoittaa t&k-rahoituksella, poikkeuksellisesti myös avustuksella. Tukitaso 25 % yrityksen koosta riippumatta. T&K- ja investointihankkeita tulee hakea erillisillä hakemuksilla

*** Huom. Investointiavustuksessa tukikelpoisia ovat vain ylimääräiset (uutuusarvoiset) investointikustannukset, joita unionin normit tai alan teknisen kehitystason ylittävistä ratkaisuista aiheutuu.**

Kierrätyksen ja uudelleenkäytön investointi-, pilotointi- ja demonstraatiohankkeiden rahoitus on Suomen Kestävän kasvun ohjelman (RRF) tavoitteiden mukaista. Hankkeilla vauhditetaan **keskeisten materiaalien ja teollisuuden sivuvirtojen uudelleenkäyttöä ja kierrätystä.**

Rahoitus kanavoidaan ja kilpailutetaan tällä rahoitushaulla hyödyntäen vuoden 2021 alussa voimaan tullutta valtioneuvoston asetusta (1197/2020), jonka nojalla Business Finland voi myöntää avustusta kiertotaloutta ja vihreää kasvua edistäviin investointihankkeisiin. Tuen edellytyksenä on, että investoinnit johtavat parempiin tai tehokkaampiin kierrätys- tai uudelleenkäyttötoimiin kuin kapasiteetiltaan vastaavat perinteiset uudelleenkäyttö- ja kierrätysprosessit. Investointien on oltava alan uusinta tekniikkaa. **Kaikkien rahoitettavien kierrätys- ja uudelleenkäyttöhankkeiden on mahdollistettava kyseessä olevan jäte- tai sivuvirran hyödyntäminen painon osalta vähintään 50 prosenttisesti uusioraaka-aineeksi joko alkuperäiseen tarkoitukseen tai muihin tarkoituksiin, jotta EU:n RRF- rahoitukselle asettamat ilmasto- ja ympäristökriteerit täyttyvät. Kierrätykseksi ei katsota hyödyntämistä energiana eikä uudelleenkäsittelyä materiaaleiksi, joita käytetään polttoaineina tai maantäyttötoimiin. Tämä voidaan havainnollistaa projektisuunnitelmassa esimerkiksi massataseen avulla.**

Bio- ja kiertotalouden sivuvirtojen jalostusarvoa edistävillä investoinneilla sekä pilot- ja demonstraatiohankkeilla tähdätään erityisesti öljypohjaisia ja muita resurssi-intensiivisiä tuotteita korvaavien kestävämpien biopohjaisten kiertotalousratkaisujen synnyttämiseen. Korkean lisäarvon lopputuotteet voivat olla esim. lääkkeitä, kosmetiikkaa, rakennusmateriaaleja, sisustustuotteita, pakkauksia ja muovia korvaavia kalvoja.

Rahoitus ei rasita yrityksen de minimis- eikä komission tilapäisen tukiohjelman kiintiötä.

Suomen Kestävän kasvun ohjelmaan liittyvät kriteerit on kuvattu kohdassa 3.3. Investointihankkeiden rahoitusta on kuvattu tarkemmin kohdassa 3.1. sekä pilotointi – ja demonstraatorahoitusta on kuvattu tarkemmin kohdassa 3.2.

3. Rahoitusperiaatteet ja valintakriteerit

3.1. Rahoitus kierrätyksen ja uudelleenkäytön investointihankkeisiin

Kiertotalouden investointiavustus on tarkoitettu kiertotalouden ja kestävän vihreän kasvun edistämistä tukeviin investointihankkeisiin. Rahoitusta myönnetään valtioneuvoston asetuksen 1197/2020 nojalla. Avustus voidaan myöntää Suomessa toimivien, vihreän kasvun uusiin toiminta- ja tuotantotapoihin panostavien yritysten investointeihin. Tässä haussa rahoitettavaksi sopivat investoinnit, jotka lisäävät sivuvirran/jätteen kierrätystä ja uudelleenkäyttöä ratkaisulla, jotka hankkeesta riippuen joko ylittävät ympäristönsuojelun tason yli EU:n normien ja/tai ylittävät alan nykyisen teknisen kehitystason. Arviointi tehdään sen mukaan, onko ratkaisussa kyse hakijan itse tuottamasta sivuvirrasta/jätteestä vai muiden toimijoiden tuottamasta sivuvirrasta/jätteestä. Ensin mainitun tyyppiseen hankkeeseen sovelletaan yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen¹ artiklaa 36 ja jälkimmäisenä mainitun tyyppiseen hankkeeseen artiklaa 47.

Rahoitusta voi hakea investointiavustuksena, jos rahoitettava kohde tulee kaupalliseen tuotantokäyttöön ja rahoituksen hakija on itse investoinnin käyttäjä. Jos tuettava kohde jää esimerkiksi t&k-käyttöön projektin jälkeen, hanke ei sovellu rahoitettavaksi investointiavustuksella. Projektityypin valintaa on ohjeistettu tarkemmin kohdassa 3.4.

Investointihankkeiden tukikelpoisia kustannuksia ovat vain ylimääräiset investointikustannukset, joita unionin normit tai alan teknisen kehitystason ylittävistä ratkaisusta aiheutuu. Enimmäistukitasot **ylimääräisiin, tukikelpoisiin** investointikustannuksiin:

- pk-yritykset 45 %
- suuret yritykset (ml. midcap) 35 %

Tukikelpoiset kustannukset määritetään tarvittaessa vertaamalla esitettävän investoinnin kustannuksia unionin normien tai alan teknisen kehitystason mukaisen, vaihtoehtoisen ratkaisun kustannuksiin, elleivät ylimääräiset tukikelpoiset kustannukset ole yksilöitävissä erilleen kokonaisinvestointikustannuksista.

Myönnetty yksittäinen avustus saa olla enintään 15 miljoonaa euroa yhden yrityksen ja hankkeen osalta.

- Maksetaan investointiprojektin toteutuneita kustannuksia vastaan väli- ja loppuraporttien sekä -tilitysten perusteella.
- Ei makseta ennakkoa.

Investointihankkeiden rahoituksessa noudatetaan Business Finlandin kiertotalouden investointiavustuksen yleisiä rahoitusehtoja.

https://www.businessfinland.fi/4907d9/globalassets/finnish-customers/01-funding/08-guidelines--terms/funding-terms/kiertotalouden_investointiavustuksen_ehdot.pdf

¹ komission asetus tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti (EU) Nro 651/2014 (EUVL L187 26.6.2014 s.1)

3.1.1. Hyväksyttävät kustannukset investointihankkeissa

Projektin sisältö ja tavoitteet ratkaisevat, mitä kustannuksia projektille hyväksytään. Kustannuksia voidaan hyväksyä aikaisintaan siitä päivästä lähtien, kun hakemus on lähetetty Business Finlandiin.

Rahoitusta voi käyttää projektin kestoaikana tehtävään työhön, joka aiheutuu:

- koneiden tai laitteiden hankinnasta ja asennuksesta
- aineettomien oikeuksien hankinnasta
- rakennuksen, rakennelman- tai rakenteen rakentamisessa, korjaamisessa tai laajentamisessa tarvittavien aineiden tai tarvikkeiden hankkimisesta tai niihin kiinteästi liittyvien laitteiden hankkimisesta, suunnittelusta tai työpalkoista
- tietoverkkojen tai muiden vastaavien verkkojen suunnittelusta, rakentamisesta tai laitehankinnoista tai verkkojen rakentamiseksi tai käyttämiseksi välttämättömien käyttöoikeuksien hankinnasta
- investoinnin käyttöönotosta tai sen edellyttämästä käyttöhenkilökunnan koulutuksesta

Investointiavustuksessa hyväksytään vain investoinnin käyttöönoton kustannukset, mutta ei investoinnin käytön aikaisia kustannuksia.

RAHOITUSTA EI VOI KÄYTTÄÄ:

- investointeihin, jotka on aloitettu ennen hakemuksen jättämistä
- kustannuksiin, jotka syntyvät investoinnin suunnittelusta ja hakemuksen laatimisesta ennen hakemuksen jättämistä
- investointeihin, jotka eivät paranna ympäristönsuojelun tasoa (verrattuna unionin normeihin, mikäli sellaiset olemassa) tai jotka eivät ylitä alan teknistä kehitystasoa
- jos investointi toteutetaan sen varmistamiseksi, että yritys noudattaa jo hyväksytyjä unionin normeja tai normeja, jotka eivät ole vielä tulleet voimaan. (Poikkeuksena uuden kuljetuskaluston hankinta/jälkiasennukset, jos hankinta on tehty ennen normien voimaantulopäivää)
- muihin sivuvirran/jätteen hyödyntämistoimiin kuin kierrätykseen tai uudelleenkäyttöön
- investointeihin, joilla lisätään pelkästään kierrätettävien materiaalien kysyntää ilman, että lisätään myös materiaalien keruuta
- pakollisiin, unionin lainsäädännön velvoittamiin tai tavanomaisiin liiketoiminnan kustannuksiin

Projektille voidaan hyväksyä kustannuksia ajalta, jolloin kyseisiä välineitä ja palveluita käytetään hankkeessa ja ne liittyvät välittömästi investointihankkeeseen. Hyväksyttäviä kustannuksia ovat:

- palkkakustannukset
- henkilösivukustannukset
- ulkopuolelta ostettavat palvelut
- aineet ja tarvikkeet
- laiteostot

Hankkeen loppuraportin yhteydessä toimitettavasta tilintarkastajan raportista aiheutuvat kustannukset voidaan myös hyväksyä ostettuihin palveluihin. Vain kohtuulliset ja hankkeen kannalta tarpeelliset kustannukset ovat hyväksyttäviä. Jos avustuksensaaja on arvonlisäverovelvollinen, kustannuksiin liittyvä arvonlisävero ei ole hyväksyttävä kustannus.

Jos investointihanke rahoitetaan leasingilla, osamaksulla tai vastaavalla tavalla, voidaan hyväksyä enintään hankinnan ostohintaa vastaavat kustannukset. Käyttöleasingkustannuksia ei hyväksytä, vaan omaisuuden tulee siirtyä rahoitusleasingkauden päättyessä tuen saajan omaisuudeksi.

Innovaatorahoituskeskus Business Finland

Date
10.5.2023

Hyväksyttäviä kustannuksia eivät ole esimerkiksi tuen saajan yleiskustannukset ja matkakustannukset, myynnin ja markkinoinnin kustannukset, tavanomaisesta toiminnasta aiheutuneet kustannukset, pankki- ja rahoituskulut tai sopimusten laatimisesta aiheutuneet kustannukset.

Rahoitus maksetaan investointiprojektin toteutuneita kustannuksia vastaan väli- ja loppuraporttien sekä -tilitysten perusteella.

Jos rahoituksen saaja saa projektin aikana tai välittömästi sen päättymisen jälkeen projektin Business Finlandille tilitettävillä kustannuksilla aikaansaatuja tuloja, sen on raportoitava Rahoittajalle niistä viipymättä, viimeistään loppuraportin yhteydessä. Tuloja voi syntyä esimerkiksi investoinnin käyttöönoton yhteydessä. Jos tulot ovat merkittäviä, Rahoittaja voi jättää kaupalliseen toimintaan kohdistuvat kustannukset hyväksymättä tai vähentää saadut tulot kustannuksista.

3.2. T&k-rahoitus pilotointi- ja demonstraatiohankkeisiin

Business Finlandin t&k-rahoitusta voi käyttää uuden, innovatiivisen ratkaisun toimivuuden pilotointiin asiakkaiden kanssa riittävän suuressa mittakaavassa ja palautteen saamiseen kehitystyöhön. Pilotointi voi olla:

- Uuden innovatiivisen tuotteen, tuotantotavan, prosessien tai teknologian testaamista esimerkiksi tuotantolaitoksessa.
- Uuden innovatiivisen toimintamallin tai järjestelmän kehittämistä ja testaamista todellisessa toimintaympäristössä esimerkiksi asiakasyritysten toiminnassa.
- Uuden innovatiivisen palvelun kehittämistä ja toimivuuden varmistamista asiakkaan toimintaympäristössä sekä prosesseissa.

Pilotointi- ja demonstraatiohankkeita sekä näihin mahdollisesti vielä tarvittavaa tutkimus- ja kehitystyötä voidaan tässä **"kierrätys- ja uudelleenkäyttöinvestoinnit"** -haussa rahoittaa poikkeuksellisesti avustusmuotoisella rahoituksella. Avustuksen määrä voi yrityksen koosta riippumatta olla 25 % projektin kokonaiskustannuksista. Vaihtoehtoisesti pilotointi- ja demonstraatiohankkeeseen on mahdollista hakea avustuksen sijaan normaalia Business Finlandin [pilotointilainaa](#), joissa lainan määrä on tyypillisesti 50 % projektin kokonaiskustannuksista.

Rahoitusta myönnetään enintään 15 M€ yritystä ja hanketta kohden, kun yli puolet hankkeen tukikelpoisista kustannuksista aiheutuu kokeellisen kehittämisen luokkaan kuuluvista toiminnoista.

- Maksetaan pilotointi- ja demonstraatioprojektin toteutuneita kustannuksia vastaan väli- ja loppuraporttien sekä -tilitysten perusteella.
- Ei makseta ennakkoa.

Projektityypin valintaa on ohjeistettu tarkemmin kohdassa 3.4.

Business Finland arvioi rahoitettavia projekteja normaalien rahoituskriteeriensä mukaisesti:
<https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/rahoitus/>

Pilotointi- ja demonstraatiohankkeiden rahoituksessa noudatetaan Business Finlandin yritysten tutkimus- ja kehityshankkeiden yleisiä rahoitusehtoja.

[https://www.businessfinland.fi/4b1263/globalassets/finnish-customers/01-funding/08-guidelines--terms/funding-terms/yritysten tutkimus- ja kehitystoiminnan rahoituksen ehdot.pdf](https://www.businessfinland.fi/4b1263/globalassets/finnish-customers/01-funding/08-guidelines--terms/funding-terms/yritysten_tutkimus- ja_kehitystoiminnan_ rahoituksen_ ehdot.pdf)

3.2.1 Hyväksyttävät kustannukset pilotointi- ja demonstraatiohankkeissa

Projektin sisältö ja tavoitteet ratkaisevat, mitä kustannuksia projektille hyväksytään. Kustannuksia voidaan hyväksyä aikaisintaan siitä päivästä lähtien, kun hakemus on lähetetty Business Finlandiin.

Pilotointi- ja demonstraatioprojekteissa hyväksyttäviä kustannuslajeja voivat olla:

- palkat
- henkilösivukustannukset (enintään 50 % projektille kohdistetuista palkoista)
- yleiskustannukset
 - 1 - 19 henkilöä: 20 %
 - 20 - 49 henkilöä: 30 %
 - 50 henkilöä tai enemmän: 50 %
- matkakustannukset
- aine- ja tarvikkeekustannukset
- laiteostot
- laitepoistot/ -vuokrat
- ostetut palvelut

Pilotointi- ja demonstraatioprojektin kustannuksiin voi sisällyttää

- kohteen suunnittelukustannukset
- pilotointi- tai demonstraatioprojektiin liittyvän tutkimus- ja kehitystyön kustannukset
- materiaali- ja tarvikkeekustannukset
- maa-alueiden, rakennusten sekä koneiden ja laitteiden osalta projektin aikaiset vuokrat tai poistot
- pilotoinnin aikaiset käyttökustannukset
- tuotteistamispalvelut

Pilotointi- ja demonstraatioprojektissa voidaan hyväksyä pilotoinnin aikaisia käyttökustannuksia siltä ajalta, joka vaaditaan t&k-työn tulosten toimivuuden osoittamiseen.

Suurten yritysten (pl. midcap-yritykset) pilotointi- ja demonstraatioprojekteissa vähintään 15 % projektin kustannuksista on käytettävä palveluiden ostoon pk-yrityksiltä tai tutkimusorganisaatioilta tai projekti on toteutettava aitona yhteisenä projektina pk-yritysten ja tutkimusryhmien kanssa.

Jos rahoituksen saaja saa projektin aikana tai välittömästi sen päättymisen jälkeen projektin Business Finlandille tilitettävillä kustannuksilla aikaansaatuja tuloja, sen on raportoitava Rahoittajalle niistä viipymättä, viimeistään loppuraportin yhteydessä. Tuloja voi syntyä esimerkiksi myydystä pilot- tai demonstraatoratkaisusta tai koetuotannon tuloksista. Jos tulot ovat merkittäviä, Rahoittaja voi jättää kaupalliseen toimintaan kohdistuvat kustannukset hyväksymättä tai vähentää saadut tulot kustannuksista.

3.3. Suomen kestävä kasvun ohjelman erityiset kriteerit

Suomi noudattaa rahoituspäätöksissä kaikkia voimassa olevia valtioneuvoston päätöksiä ja ohjeistuksia ja ottaa huomioon DNSH:n teknisen ohjeistuksen C(2021) 1054 final. Sen varmistamiseksi, että toimenpide noudattaa "ei merkittävää haittaa" -periaatetta koskevaa teknistä ohjetta (2021/C58/01), tulevien hankepyyntöjen tehtävämääritykseen sisältyviin tukikelpoisuusperusteisiin ei lueta seuraavia toimia: i) fossiilisiin polttoaineisiin liittyvät toiminnot, mukaan lukien tuotantoketjun loppupään käyttö²; ii) EU:n

² Lukuun ottamatta tämän toimenpiteen mukaisia maakaasua käyttäviä hankkeita, jotka koskevat sähkön ja/tai lämmön tuotantoa sekä niihin liittyvää siirto- ja jakeluinfrastruktuuria ja jotka täyttävät "ei merkittävää haittaa" -periaatteesta annettujen teknisten ohjeiden (2021/C58/01) liitteessä III esitetyt ehdot.

Innovaatorahoituskeskus Business Finland

Date
10.5.2023

päästökauppajärjestelmän mukaiset toiminnot, joilla saavutetaan ennakoidut kasvihuonekaasupäästöt, jotka eivät alita asiaankuuluvia vertailuarvoja³ eivätkä merkittävästi vähennä kasvihuonekaasupäästöjä; iii) jätteiden kaatopaikkoja, polttolaitoksia⁴ ja mekaanisia biologisia käsittelylaitoksia koskevat toiminnot⁵ ja iv) toiminnot, joissa jätteiden pitkän aikavälin loppukäsittely voi aiheuttaa haittaa ympäristölle. Tehtävänkuvauksessa edellytetään lisäksi, että voidaan valita ainoastaan toimintoja, jotka ovat asiaa koskevan EU:n ja kansallisen ympäristölainsäädännön mukaisia.

Hankkeiden pitää noudattaa EU:n ja kansallista ympäristölainsäädäntöä. RRF-rahoituksella rahoitettavien hankkeiden on täytettävä Do no significant harm -periaatteen teknisen ohjeistuksen 2021/C58/01 mukaiset valinta- ja kelpoisuusehdot sekä elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta annetun asetuksen (EU) 2021/241 liitteessä VI toimenpiteessä 045a/045bis esitetyt sadan prosentin ilmastotavoitteen täyttymiselle asetetut kriteerit.

DNSH-kriteerit on esitetty liitteessä 1.

Suomen kestävän kasvun ohjelmassa kuvattu investointi P1C2I3 (Keskeisten materiaalien ja teollisuuden sivuvirtojen uudelleenkäyttö ja kierrätys) liittyy tukitoimialaan Kierrätettyjen materiaalien käyttö raaka-aineena tehokkuuskriteerien mukaisesti (045a/045bis), joka edistää sekä ilmastotavoitetta (DNSH kohta a) Ilmastonmuutoksen hillintä) että ympäristötavoitetta (DNSH kohta d) Kiertotalous) sataprosenttisesti. Rahoitettavien investointien on mahdollistettava kyseessä olevan jäte- tai sivuvirran hyödyntäminen painon osalta vähintään 50 prosenttisesti uusioraaka-aineeksi, jotta EU:n rahoitukselle asettamat ilmasto- ja ympäristökriteerit täytetään.

Suomen kestävän kasvun ohjelmasta (RRF) rahoitettavien hankkeiden tulee päättyä viimeistään 31.12.2025. Investoinnin tulee olla teknisesti valmis ja käyttöön otettavissa hankkeen päättyessä.

Rahanpesulaki ja EU:n rahanpesudirektiivit edellyttävät, että yritys tai yhteisö tunnistaa tosiasialliset edunsaajansa, ilmoittaa heidän tietonsa rekisteröitäviksi ja pitää tiedot ajan tasalla. RRF-asetuksen (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2021/241, artikla 22) mukaisesti Business Finlandin on kerättävä varojen lopullisen saajan tosiasiallisista omistajista ja edunsaajista seuraavat tiedot: etunimet, sukunimi ja syntymäaika. Rahoituksen myöntämisen edellytyksenä on, että hakija on toimittanut Patentti- ja rekisterihallitukselle tiedot yrityksen tosiasiallisista edunsaajista.

3.4. Ohjeita projektityypin valitsemiseen

Mikäli asiakkaan projektikonaisuuteen kuuluu sekä investointiluonteisia (3.1.) että pilotointi- ja demonstraatioluonteisia (3.2.) erillisiin ratkaisuihin liittyviä sisältöjä, tulee nämä osuudet erottaa omiksi

³ Jos tuetulla toiminnolla saavutetaan ennakoidut kasvihuonekaasupäästöt, jotka eivät ole merkittävästi alhaisempia kuin asianomaiset vertailuarvot, on annettava selvitys syistä, joiden vuoksi tämä ei ole mahdollista. Vertailuarvot, jotka on vahvistettu maksutta jaettavien päästöoikeuksien varten päästökauppajärjestelmän soveltamisalaan kuuluville toiminnoille komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2021/447 mukaisesti.

⁴ Tämä soveltamisalan ulkopuolelle jättäminen ei koske tämän toimenpiteen mukaisia toimia laitoksissa, jotka on tarkoitettu yksinomaan kierrätettäväksi kelpaamattoman vaarallisen jätteen käsittelyyn, eikä olemassa olevissa laitoksissa, joissa tämän toimenpiteen mukaisilla toimilla pyritään lisäämään energiatehokkuutta, ottamaan talteen kaasuja varastointia tai käyttöä varten tai ottamaan talteen materiaalit polttotuhkasta, edellyttäen, että tällaiset tämän toimenpiteen mukaiset toimet eivät johda laitoksen jätteenkäsittelykapasiteetin kasvuun tai laitosten käyttöä pidentämiseen; tästä toimitetaan näyttöä laitoskohtaisesti.

⁵ Tämä soveltamisalan ulkopuolelle jättäminen ei koske tämän toimenpiteen mukaisia toimia olemassa olevissa mekaanisissa biologisissa käsittelylaitoksissa, jos tämän toimenpiteen mukaisten toimien tarkoituksena on parantaa energiatehokkuutta tai uudistaa erotetun jätteen kierrätystoimia biojätteen kompostointia ja biojätteen anaerobista mädättämistä varten edellyttäen, että tällaiset tämän toimenpiteen mukaiset toimet eivät johda laitosten jätteenkäsittelykapasiteetin lisääntymiseen tai laitosten käyttöä pidentämiseen; tästä toimitetaan näyttöä laitoskohtaisesti.

rahoitushakemuksiin. Saman ratkaisun kehittämiseen ei ole samassa haussa mahdollista rahoittaa sekä pilotointi- ja demonstraatioluonteista että investointiluonteista projektia, vaan ratkaisun kehitystasosta ja käyttötarkoituksesta riippuen on valittava joko pilotointi- ja demonstraatioprojekti tai investointiprojekti.

Investointiavustus (3.1.) on tarkoitettu kaupalliseen tuotantokäyttöön tulevien uusien ratkaisujen hankintaan. Pilotointiprojektilla puolestaan tarkoitetaan pienemmässä, ei-tuotannollisessa mittakaavassa toteutettavaa tutkimus- ja kehittämistyötä eikä pilotointilaitosta ole tarkoitettu kaupalliseen tuotantokäyttöön. Demonstraatioprojektilla tarkoitetaan tarvittaessa todellisessa toimintaympäristössä toteutettavaa tutkimus- ja kehittämistyötä, jossa prosessin/menetelmän toimivuutta testataan eikä testaamista tyypillisesti ole mahdollista toteuttaa pienemmässä mittakaavassa. Demonstraatioprojektissa onnistumisen riskit ovat aina merkittävästi suuremmat kuin investointiprojektissa, koska prosessin/menetelmän toimivuutta ei ole koskaan aikaisemmin testattu riittävän suuressa mittakaavassa eikä sen toimivuudesta siten ole varmuutta. Pilotointi- ja demonstraatioprojektien sisällön tulee olla tutkimus- ja kehitystyön (t&k) luonteista ja näihin projekteihin liittyy aina rahoituksen hakijalle kuuluva riski ratkaisun toimivuudesta.

- Esim. 1: Yritys A kehittää ratkaisua ja aikoo myydä sitä muille. Ratkaisun testaamista varten A rakentaa pienen mittakaavan pilotkohteen, jossa ratkaisua testataan. Kyseessä on yrityksen A pilotointiprojekti (t&k). Pilotkohde voi jäädä yritys A:lle t&k- ja esittelykäyttöön projektin jälkeen tai se voidaan myydä*, jos se osoittautuu toimivaksi.
- Esim. 2: Yritys A kehittää ratkaisua ja aikoo myydä sitä muille. Yritys B on kiinnostunut antamaan tuotantoprosessinsa A:lle kehittämiskäyttöön, jotta A voi testata ratkaisun toimivuutta. Kyseessä on yrityksen A demonstraatioprojekti (t&k). Yritys B voi halutessaan ostaa* demonstroidun ratkaisun sen jälkeen, kun sen toimivuus on osoitettu. Riski ratkaisun kehittämisestä ja toimivuuden osoittamisesta on yritys A:lla.
- Esim. 3: Yritys A on kehittänyt ratkaisua ja aikoo myydä sitä muille. Ratkaisun kehittäminen on jo niin pitkällä, että yritys B on halukas ostamaan ratkaisun itselleen. Kyseessä on yrityksen B investointiprojekti.
- Esim. 4: Yritys C kehittää itse ratkaisua, jonka se aikoo itse ottaa myös käyttöön omassa tuotantoprosessissaan. Kyseessä on C:n demonstraatioprojekti (t&k), mikäli projektiin liittyy selkeä epäonnistumisen riski ja kyse vielä t&k-työn luonteisesta tekemisestä. Mikäli kehittämisriskit ovat pienet ja ratkaisu melko todennäköisesti toimii joka tapauksessa, kyseessä on yrityksen C investointiprojekti.

* Jos rahoituksen saaja saa projektin aikana tai välittömästi sen päättymisen jälkeen projektin Business Finlandille tilitettävillä kustannuksilla aikaansaatuja tuloja, sen on raportoitava Rahoittajalle niistä viipymättä, viimeistään loppuraportin yhteydessä. Tuloja voi syntyä esimerkiksi myydystä pilot- tai demonstraatoratkaisusta tai koetuotannon tuloksista. Jos tulot ovat merkittäviä, Rahoittaja voi jättää kaupalliseen toimintaan kohdistuvat kustannukset hyväksymättä tai vähentää saadut tulot kustannuksista.

3.5. Yleiset valintakriteerit

Rahoitusta ei voida myöntää, jos

- Yritys ei kuulu ennakkoperintärekisteriin.
 - Yrityksellä on verovelkaa, josta ei ole voimassa olevaa maksusuunnitelmaa.
 - Yrityksellä on merkittäviä maksuhäiriöitä.
 - Yrityksellä on velkaa ulosotossa, josta ei ole voimassa olevaa maksusuunnitelmaa.
 - Yrityksellä on aiempien Tekesin/Business Finlandin lainojen velvoitteita rästissä.
 - Yrityksellä ei ole jatkuvan kannattavan liiketoiminnan edellytyksiä,
 - Yritys on vaikeuksissa olevan yrityksen määritelmän täyttävä
- Poikkeuksena tähän rahoitusta voidaan kuitenkin myöntää yrityksille, jotka eivät olleet vaikeuksissa 31.12.2019, mutta joista tuli vaikeuksissa olevia yrityksiä 1.1.2020 ja 30.6.2021 välisenä aikana.
- Yritys toimii maatalouden alkutuotannon, kalastuksen tai vesiviljelyn aloilla. **Poikkeus:** kala- ja vesiviljelytuotteiden jatkojalostusta ja kauppaa harjoittavia yrityksiä voidaan rahoittaa t&k-rahoituksella (pilot- ja demonstraatiohankkeet), mutta ei kiertotalouden investointiavustuksella.

Innovaatorahoituskeskus Business Finland

Date
10.5.2023

Maataloustuotteiden jalostusta ja kauppaa harjoittavia yrityksiä voidaan puolestaan rahoittaa sekä t&k-rahoituksella että kiertotalouden investointiavustuksella.

Investointiavustuksen myöntäminen ei ole tarkoituksenmukaista, jos avustusta on mahdollista saada jo jostakin muusta tukiohjelmasta. Rahoitusta voidaan myöntää ainoastaan yrityksille, jotka toimivat Manner-Suomen alueella.

Business Finlandin rahoitus on aina harkinnanvaraista. Rahoituspäätös tehdään haussa määriteltyjen kriteerien ja normaalien Business Finlandin rahoituskriteerien perusteella.

Business Finland huomioi hankkeen vaikutukset liiketoimintaan, vientiin, TKI-lisäyksiin Suomessa, verkostovaikutukset, vihreään siirtymään, Business Finlandin rahoituksen lisäarvon ja muut vaikutukset. Business Finland arvioi hakijan ilmoittamien tietojen uskottavuutta ja realistisuutta. Hakemusten arvioinnissa voidaan käyttää kilpailuun osallistujan ilmoittamien tietojen lisäksi muita tietoja, sekä Business Finlandin näkemystä esitettyjen tietojen realistisuudesta, aikajänteestä, riskeistä ja muihin tavoiteltuihin vaikutuksiin liittyvistä seikoista.

Arviointiin vaikuttavia asioita ovat erityisesti seuraavat:

- valmiustaso hankkeen toteuttamiseen aikataulun puitteissa (31.12.2025 mennessä)
- kokonaisrahoitus ja ympäristölupa kunnossa
- hankkeen avulla saavutettava uusi liikevaihto
- hankkeessa esitetyn ratkaisun uutuusarvo
- hankkeen vaikutus kiertotalouden edistämiseen Suomessa (paikallinen, kansallinen tai kansainvälisen tason vaikutus)

3.6. Muu julkinen rahoitus

Raportoinnin yhteydessä on ilmoitettava projektin muu julkinen – valtion, kunnan tai muun julkisyhteisön tai julkisoikeudellisen laitoksen tai säätiön myöntämä – rahoitus. Ilmoitettava on myös Euroopan unionin varoista myönnettävä rahoitus. Projektin Business Finlandilta saaman ja muun julkisen rahoituksen yhteinen tukiosuus ei saa ylittää projektille sallitun julkisen rahoituksen enimmäismäärää. Business Finland vähentää tarvittaessa omaa rahoitustaan niin, että enimmäismäärää ei ylitetä.

4. Rahoituksen hakeminen

Rahoitushakemus jätetään Business Finlandin asiointipalvelussa. **Pilotointi- ja demonstraatiohankkeita haetaan tutkimus, kehitys ja pilotointi -hakemuksella. Investointihanketta haetaan Kiertotalouden investointiavustus -hakemuksella.** Hakemuksen kohdassa RRF – Suomen kestävän kasvun ohjelma valitaan hakutunnus **RRF- Kierrätys- ja uudelleenkäyttöinvestoinnit.**

Hakemukset ovat luottamuksellisia. Hakemukseen liitetään projektisuunnitelma ja julkinen kuvaus hankkeesta sekä vastataan RRF-rahoituksen hakemiseen liittyviin DNSH (Do No Significant Harm) -arviointia koskeviin kysymyksiin

Rahoituspäätöksen jälkeen julkistetaan rahoituksen saajan nimi, rahoituksen määrä sekä julkinen kuvaus.

4.1. Investointiavustuksen hakeminen

[Kiertotalouden investointiavustus](#) -hakemuksessa on esitettävä, millaisesta ympäristönsuojelun normit ylittävstä ratkaisusta tai millaisesta alan teknisen kehitystason ylittävstä kierrätys- tai uudelleenkäyttöratkaisusta on kyse. Selvityksestä on käytävä ilmi, mitkä Euroopan unionin normit esitettävä investointi ylittää ja mikä olisi kapasiteetiltaan vastaava unionin normien **tai** alan teknisen kehitystason mukainen ratkaisu. Ohjeistus: Mikäli haet

Innovaatorahoituskeskus Business Finland

Date
10.5.2023

unionin ympäristönsuojelun normit ylittävää investointia (ryhmäpoikkeusasetuksen artikla 36), kuvaa millä tavoin investointi on tehokkaampi tai parempi kuin unionin normien mukaiset ympäristönsuojeluratkaisut (mainitse myös, mihin normiin viittaat). Jos puolestasi haet investointitukea muiden toimijoiden tuottaman jätteen kierrätykseen tai uudelleenkäyttöön (ryhmäpoikkeusasetuksen artikla 47), kuvaa miten suunniteltu kierrätysratkaisu ylittää alan viimeisimmän teknisen kehitystason. Kuvaa, onko ratkaisu jo jossakin käytössä. Perustele huolellisesti.

Hakijan on toimitettava hakemuksessa selvitys hankkeen kiertotalous-, ilmasto-, innovaatio- ja ympäristövaikutuksista. Lisäksi pitää kertoa, mitä tehdään siinä tapauksessa, että rahoitusta ei myönnettäisi. Lisäksi hakemuksessa on kuvattava, miten investointi vaikuttaa investoijan liiketoimintaan ja työpaikkojen määrään sekä millaisia välillisiä vaikutuksia muiden liiketoimintaan investoinnilla mahdollisesti on.

Rahoitushakemukseen liitettävässä pakollisessa [projektisuunnitelmassa](#) on esitettävä vertailulaskelmat haettavan investoinnin ja vertailuinvestoinnin kustannuksista tukikelpoisen osan määrittelyä varten, elleivät ylimääräisen, tukikelpoisen osan kustannukset ole yksilöitävissä erilleen kokonaisinvestoinnista. Huomioitavaa on, että rahoitus voi investointityypistä riippuen (kts. edellä) kohdistua vain teknisen kehitystason ylittävään osuuteen tai ympäristönsuojelutason ylittävään osaan, jolloin tuki ei välttämättä kohdistu koko investointiin.

Projektisuunnitelmassa on myös esitettävä investoinnin kannattavuuslaskelma sekä haettavalle investoinnille (ilman tukea ja tuen kanssa) että tarvittaessa unionin normien mukaiselle tai alan teknisen kehitystason mukaiselle vertailukelpoiselle investoinnille (investointityypistä riippuen, kts. edellä).

Lisäksi projektisuunnitelmassa olisi hyvä esittää jäte- tai sivuvirran hyödyntämisen massatase tai muu laskelma, jotta voidaan osoittaa hyödyntäminen painon osalta vähintään 50 prosenttisesti uusioraaka-aineeksi.

Projektisuunnitelmassa tulee kuvata myös, millaisia ympäristöllisiä menettelyjä hankkeen toteutus mahdollisesti edellyttää (esim. ympäristö- tai vesilupa, YVA, Natura-arviointi, luonnonsuojelulain mukainen poikkeuslupa) sekä näiden prosessien aikataulut. Business Finlandin on tarpeen tehdä yhteistyötä sekä vaihtaa tietoa hakemusten ympäristö- sekä muihin lupaprosesseihin liittyvistä sisällöistä sekä aikatauluista lupaneuvonnasta sekä -valvonnasta vastaavan viranomaisen (Ely-keskus) kanssa Lain yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä (293/2017) 10 §:n perusteella. Mikäli hakija antaa suostumuksen vaihtaa tietoja myös luvituksesta vastaavan Aluehallintoviranomaisen (AVI) kanssa, pyydämme teitä liittämään seuraavan tekstin hakemuslomakkeen Vapaa saate -kenttään:

"Annamme suostumuksemme Business Finlandille vaihtaa hakemukseen ja sen käsittelyyn liittyviä tietoja Aluehallintoviranomaisen kanssa. Edellä annettu suostumus ei koske hakemuksen tai sen liitedokumenttien tietoja, jotka on varustettu merkinnällä "LUOTTAMUKSELLINEN TIETO".

Hakijan on varmistettava, että "LUOTTAMUKSELLINEN TIETO" -merkintä on selkeä ja kattavuutensa osalta yksiselitteinen.

Pk-yrityksen täytyy toimittaa hakemuksen mukana myös seuraavat yrityksen taloustiedot:

- Enintään kaksi kuukautta vanha tuloslaskelma
- Tase kirjanpitoajona kuluvalta tilikaudelta
- Viimeisin tilinpäätös
- Investoinnin kokonaisrahoitukseen liittyvä dokumentaatio

Päätöksentekoa varten Business Finland voi pyytää yritykseltä myös muita lisätietoja tarpeen mukaan.

4.2. Pilotointi- ja demonstraatiohankkeiden hakeminen

Kuvaa hakemuksessa yrityksesi liiketoiminnan nykytilaa, henkilöstöä ja resursseja, tulevaisuuden kasvuvisiota sekä projektin aikana tehtävää työtä, tavoitteita ja kustannuksia.

Hakemukseen tarvitaan projektisuunnitelma. Projektisuunnitelmassa tulee kuvata myös, millaisia ympäristöllisiä menettelyjä hankkeen toteutus mahdollisesti edellyttää (esim. ympäristö- tai vesilupa, YVA, Natura-arviointi, luonnonsuojelulain mukainen poikkeuslupa) sekä näiden prosessien aikataulut.

Innovaatorahoituskeskus Business Finland

Date
10.5.2023

Päätöksentekoa varten Business Finland voi pyytää yritykseltä myös muita lisätietoja tarpeen mukaan.

5. Haun aikataulu

1. Hakuteksti julkaistaan 8.6.2023
2. Hakijoita kehoitetaan ottamaan yhteyttä Business Finlandiin hyvissä ajoin ennen hakemuksen jättämistä.
3. **Haku sulkeutuu 27.9.2023**

Lisätietoja:

Tuomas Lehtinen (bio- ja kiertotalous), 9.6.- 7.7. ja 7.8.->

Ilmari Absetz (bio- ja kiertotalous), 7.8.->

Maarit Kokko (akkuteollisuus), 12.6.- 21.6. ja 24.7.->

Kati Oikarinen (rahoitusneuvonta, kiertotalouden investointiavustus), 9.6.-21.6. ja 24.7.->

Leena Lehtinen (rahoitusneuvonta, pilot- ja demo, investointiavustus), 9.6.-22.6. ja 31.7. ->

Miro Aaltonen (rahoitusneuvonta, pilot- ja demo, investointiavustus), 9.6.-22.6. ja 10.7.-14.7. ja 7.8.->

etunimi.sukunimi(at)businessfinland.fi

Business Finland

LIITE I: Lisätietoa DNSH-vaatimuksesta ("Do No Significant Harm")

Jokaisen Suomen kestävän kasvun ohjelmasta rahoitettavan hankkeen on täytettävä ns "Do No Significant Harm"-vaatimukset. EUn elpymisvälineessä (Recovery and Resilience Facility, RRF) on vaatimus siitä, että mitkään toimenpiteet eivät saa aiheuttaa ympäristölle merkittävää haittaa. Taloudellisen toiminnan katsotaan aiheuttavan merkittävää haittaa

- a) ilmastomuutoksen hillinnälle,
 - *jos kyseinen toiminta aiheuttaa merkittäviä kasvihuonekaasupäästöjä;*
- b) ilmastomuutokseen sopeutumiselle,
 - *jos kyseinen toiminta lisää nykyisen ilmaston ja odotettavissa olevan tulevan ilmaston haitallista vaikutusta kyseiseen toimintaan tai ihmisiin, luontoon tai omaisuuteen;*
- c) vesivarojen ja merten luonnonvarojen kestäväälle käytölle ja suojelulle, jos kyseinen toiminta heikentää
 - *vesimuodostumien hyvää tilaa tai hyvää ekologista potentiaalia, mukaan lukien pintavedet ja pohjavedet; tai*
 - *merivesien osalta ympäristön hyvää tilaa;*
- d) kiertotaloudelle, mukaan lukien jätteen synnyn ehkäisy ja kierrätys, jos
 - *kyseinen toiminta aiheuttaa huomattavaa tehottomuutta materiaalien käytössä tai luonnonvarojen kuten uusiutumattomien energialähteiden, raaka-aineiden, veden ja maan suorassa tai epäsuorassa käytössä tuotteiden elinkaaren yhdessä tai useammassa vaiheessa, myös tuotteiden kestävyiden, korjattavuuden, päivitettävyyden, uudelleenkäytettävyyden tai kierrätettävyyden osalta;*
 - *kyseinen toiminta lisää merkittävästi jätteen syntymistä, polttamista tai hävittämistä, lukuun ottamatta kierrätykseen kelpaamattoman vaarallisen jätteen polttamista; tai*
 - *jätteen pitkäaikainen loppusijoitus voi aiheuttaa merkittävää ja pitkäaikaista haittaa ympäristölle;*
- e) ympäristön pilaantumisen ehkäisemiselle ja vähentämiselle,
 - *jos toiminta lisää merkittävästi ilmaan, veteen tai maaperään kohdistuvia epäpuhtauspäästöjä verrattuna tilanteeseen ennen toiminnan aloittamista; tai*
- f) biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojelulle ja ennallistamiselle, jos kyseinen toiminta
 - *merkittävästi heikentää ekosysteemien hyvää tilaa ja sietokykyä; tai*
 - *heikentää luontotyyppien ja lajien suojelutilannetta, mukaan lukien unionin edun kannalta merkittävät luontotyypit ja lajit.*

DNSH-kysymysten vastausohjeita ja -esimerkkejä löytyy dokumentista:

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021XC0218\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021XC0218(01)&from=EN)

Kestävän kasvun ohjelman valmistelun aikana laadittuihin laaja-alaisiin DNSH-ennakkoarviointeihin voi tutustua Suomen kestävän kasvun ohjelman dokumentin (<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163176>) liitteessä 3 (eritoten Keskeisten materiaalien ja teollisuuden sivuvirtojen uudelleenkäyttöä ja kierrätystä edistävät investoinnit osio, s. 443-445).